

Herberts Vitcenmans  
**PAR VASARSVĒTKIEM MŪSOS**  
**Vai mēs ilgojamies pēc vairāk**  
**kā saprašanās?**

...Kurš no mums, piedzīvojis nepelnītu svešas varas spiedienu, tās masīvu uzbrukumu savai suverenitātei, nav ticis kādu reizi izaicināts uz agresīvu reakciju, proti, jo spēcīgāku, jo vairāk viņš apzinājās paša vājumu šīs varas priekšā? No otras puses, kurš no mums brīžiem nav izjutis kārdinājumu ļaut šai nemotivētajai spēka brāzmai sabrukt pret mūsu pārākuma apziņu, pat nemēģinot izdibināt tās varbūt visai sāpīgos cēloņus.

Ne viens, ne otrs uzvedības veids acīmredzami neveicina savstarpēju saprašanos. Protams, mēs droši zinām, ka mums apkārt nenogurstoši darbojas visdažādākie naidīgie spēki, kas nemitīgi nodara postu, bet vai mēs apzināmies to, ka abi šie emociju veidi ir **arī mūsu** pastāvīgie pavadoņi? Vai tik tās nav mūsos pašos iemitinājušās noslieces, kas nepazūd tādēļ vien, ka mēs nevēlamies sev tajās atzīties? Vai kādā ārkārtējas pārslodzes mirklī draudi krist tām par upuri nav jo iespējamāki, jo mazāk mēs pazīstam paši sevi?

Tā nu tas reiz ir, ka mums nemaz neiet tik spīdoši saprašanās spējās un gatavībā saprasties ar saviem līdzcilvēkiem.

Prātīgi moralizējoša atturība, kā arī gatavība uz kompromisiem tikai pārklāj ar plānu virskārtu mūsu dabisko dispozīciju, t.i., gatavību agresijai vai nicināšanai. Un tomēr, neraugoties uz to, katru gadu no jauna mēs ar dziļu iekšēju pietāti sagaidām Vasarsvētkus, kas mums liekas īpaši jauki ne jau tādēļ vien, ka iekrīt visjaukākajā gadalaikā, bet arī tādēļ, ka principā mēs ne pēc kā neilgojamies tik ļoti, kā pēc saprašanās ar līdzcilvēkiem, pēc vienošanās un ieklausīšanās citam citā. Tieši tādēļ šī Jaunās Derības vēsts, vai mēs ticam tai vai nē, atstāj uz mums tik īpatnēji brīnumainu iespaidu. Tas, ka toreiz visi saprata cits citu, un ikviens, lai kādā valodā tas runātu, jutās uzrunāts tieši savā valodā, liekas neiespējami un ticēt tam visai bērnišķīgi. Mēs varam iebilst: "Jā gan, tā tam vajadzētu būt, taču tas nav iespējams, tā ir skaista pasaka, par kuras naivumu prātīgs cilvēks var tikai pasmaidīt."

Tomēr, neraugoties ne uz ko, mēs runājam cits ar citu un jebkādu domstarpību gadījumos arvien no jauna atrodam kopīgu valodu. Un tas ir iespējams tādēļ, ka mēs spējam izprast ne vien sarunas biedra izrunātos vārdus, bet arī viņa runas veidu. Mēs lietojam vienus un tos pašus vārdus, taču katrs izsakām ko tādu, kas atbilst mūsu uzskatiem un raksturam. Tādēļ iekšējais tulkošanas process vienas valodas ietvaros bieži vien nav vieglāks par tulkojumu no svešvalodas. Tomēr šīs grūtības nepārsniedz mūsu iespējas, citādi Vasarsvētku vietā mēs svinētu babilonisku apmulsumu. Kā tad mēs nonākam pie šīs cilvēciskās īpašības? Kā tas ir iespējams, ka mēs saprotam cits citu?

Tas ir iespējams tādēļ, ka mēs runājam ne vien dzimtā vai svešā valodā, bet vēl vienā - **pasaules valodā**. Ja nebūtu šīs pasaules valodas, kurā ikviens cilvēks runā kā dzimtajā un kas tomēr katram, kurš to uztver un sadzird, ir saprotama, tad cilvēkiem savstarpēji vispār nebūtu iespējams saprasties. Šī pasaules valoda, ko lieto ikviens cilvēks, ir **domu valoda**. Mums jānošķir domāšana no priekšstatiem. Par vispārīgiem jēdzieniem, piem., "koks", "brīvība", "cilvēks", atsevišķiem cilvēkiem var izveidoties pavisam atšķirīgi priekšstati, toties paši jēdzieni visiem ir vieni un tie paši. Tieši pateicoties šim apstāklim, mēs arī varam saprasties. Cauri raibajam priekšstatu dialektu juceklim, kuru ir tik daudz, cik cilvēku, un kuri pārspēj cits citu līdzīgi tirgotāju balsīm gadatirgus burzmā, vijas domu ģenerālbass. Lai kā tas arī netiktu pārkliegts, tomēr arvien paliek nesatricināms un sauc aizrijušos un sapiņķerētos priekšstatus pie prāta.

Tas ir iespējams, pateicoties kādam visai īpatnējam fenomenam. Mēs gan apzināmies to vēl retāk nekā domu valodas nozīmi, tomēr tas ir mūsu rīcībā tāpat kā domāšana. Mēs varam to viegli apzināties katrā cilvēku tikšanās reizē – ja mēs klausāmies kādu cilvēku runājam un neiebilstam tūlīt katrai viņa izteiktajai zilbei ar saviem personīgajiem priekšstatiem, tad mēs domājam **viņa** domas, nevis savējās, lai arī viņa priekšstati var palikt mums personīgi sveši un nepieejami. Tomēr viņa izteiktie jēdzieni mūsu galvā ir tie paši, kas viņējā. Nav tik daudz jēdzienu, cik galvu, bet visas daudzās galvas var aptvert vienu un to pašu domu. Kad mēs domājam, tad mēs zinām, ka iedarbinām savu domāšanu ar brīvo gribu, taču vienlaicīgi mēs ievērojam, ka tas ir elements, kurā visi cilvēki ir līdzīgi, kurā valda absolūts miers un satiecība. **Tātad domāšana ir reizē gan individuāls veikums, gan kopīgs īpašums.**

Tam klāt nāk vēl kas īpatnējs. Kad mēs bez aizspriedumiem sekojam cita cilvēka domām, mums kļūst skaidrs kas augstākā mērā apbrīnojams un vienlaikus ļoti ikdienišķs. Proti, mēs pamanām, ka sarunas biedra domas rit citādā secībā, nekā tas ir raksturīgs mūsu domāšanai. Tās virza nevis mūsu Es, bet kāda cita Es. Un šī otra Es kustības veids, sekojot viņa domu secībai, kļūst mums nepārprotami skaidrs, jo šis Es nekustās kādā mums ārpus esošā telpā, bet mūsu pašu apziņā.

Domāšanā visas robežas tiek atceltas. Šeit valda ne tikai domāšanas brīvība un pilnīga saskaņa, bet arī brālība, kas atrodas tik augstā pakāpē, ka viens otra rīcībā atdod savu apziņu.

Tādejādi mēs nesam sevī Vasarsvētku fenomenu. Miermīlībā, gatavībā saprasties un spējā atdot sevi cita cilvēka rīcībā izpaužas mūsu patiesā būtība. Mēs varam pārliedzināties par to jebkurā laikā. Mums tikai godīgi jāuzdod sev jautājums, kā tad īsti mēs savos dvēseles dziļumos vēlamies izturēties?

---

H.Vitcenmans (1905-1988) – vācu filosofs un antroposofs.